

Бөгүн Совет Конституциянын хүнү

БҮГҮ ЧУРТТАРЫНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫНАР!

1925-чылыз
Түндүк-Кавказ

ШЫН

1965 ч.
ДЕКАБРЬ
5
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 287 (6304).

Өртөз 2 көп.

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Бүгү улустун күрүнезинин Үндезин хоойлузу

Бөгүн бистин чуртувустун ажылчы чоннары Совет Эвилелинин Үндезин хоойлузунун хүнүн байырлап тураар.

Делегейге эң-не демократтыг нийтиел тургузуу болуу социалисттик тургузуунун Конституциянын эң баштай-ла хүлээп алганы мөлчүгүл болгаш мөлчүкчүл чок делегейин тургузуу болуу дугайында ажылчын аңгынын идеяларынын, оон идеологиязы — марксис-ленинни өөрелигин шыннын бадыткаан. Социализм дээрке чүгө чыгай күзөп эвес, а делегейни эң угуу чурттарынын бирээзинде болган шыннын чүгү, боттуг амыдыралдыр деп чүвени Совет Конституция бадыткаан.

Ам, социализм делегей системаны апарганда, империализмдин колониялдыг куланышкынын алаанга чүс-чүс чылдарда човурутап чоран хей миллион ажылчы чоннар боттарынын хосталгазын, хамаарышпас чорун чаалап ал, чаа амыдыралын орун шилеп ал турар үдө, социализмдин баштайгы чуртунун үдөгери, оон Үндезин хоойлузунда дүрүктүтүнгөн, амыдыралдык кежиитери улустарга улам-на билингир апар чыдар.

Бөгүн, Конституциянын байырлаалынын хүнүнө, бистер, совет кижилер социализм тургузуушкунун херөөн боттарынын талазы-биле эрчип келген аларларг орутувса, коммунизм тургузуушкунун төөгүтө эң баштай эгелээр аас-кежиктиг болганынса, чоргаларын турар бис. Хожунтай экономикалыг, делегей депшигезинден ырак чыдып калган хей аймак-сөөк улустарг эрчип Россиянын дугайын бөгүн аймактар чүгө төөгүдөн, номнарды билерлер. Бо дээрке болууну салым-чолун холууга алган улус чуртту эргелеп башкарында бир дугаар-ла оона согуургалды болуп, төөгүнү тургузуушкуну болуп улут болгон эң-не идепкейлиг күсөдип шылаар дээр дугайында марксис-ленинни өөрелигин маргыш чок бадыткадыр.

ССР-де бүгү эрге-чагырганы ажылчы чоннар депутаттарынын Советтеринин нүгүндө хоорай биле көдөзүн ажылчы чоннары түдүп турар деп, ССР-нин Конституциянын үшкү чүгүндө айтылган. Совет демократия дээрке чонуну күзөп-сорууну илорешкини, делегейге бадыт-ла улусчу демократия деп чүвени Конституциянын до чүгүлүш он хире чыл дугаарында бадыткап келген.

Бистин революциявыстын кезинде баргаш, өскө бүгү революцияларын мурнай берген ужуру болза, Совет эрге-чагырганы дамчытыр күрүнө тургузуушкуну идепкейлиг киржиринче оон-он миллион кижилерин оон көдүрүп үндүргенинде. Олар шаанда ындыг херекке киржир согуургал-даа чок чоран деп, В. И. Ленин айтылган.

Социализм болгаш коммунизм тургузуушкунуну сорулгаларын совет нийти-деге чедишкенин шийтпиралын тудууна, күрүнени эргелеп башкарында ажылчы чоннар улам-на идепкейлиг киржи, ол херекке, чонуну чогаалыгзы улам-на сайырап орар.

Бөгүн коммунисттик тургузуушкунун кайы-бир участогунда ажылдап турар совет кижилер бүгү-ле болууну ажал-херээ хүн келген түдү-на аки түндүктү болуун даш сагыш салып турар. Мынчанга бисте коммунисттик күш-ажылдын үлөгер-чижон кергүзүп турар коллективтер-даа, түстүс кижилер-даа хүн бүгүдө көдүрүп турар.

Совет кижилер дээрке чуртун ээли, башкарычымы-дыр. Бүрүнени башкарыр херекке оон толарай киржилеги чер-чер Советтеринде эгелээш, ССР-нин Дээди Соведини депутаттыгына чедир согуруп, болууну хүлээлелин күсөдип турарында толарай кестүр. Мынчанга совет кижилер дээрке депутат кижилер деп сөгөлө болуу. Совет кижилер дээрке күсөдип коммунисттик штаттан лашкаар ажылдакчымы, улусчу контролчу, улусчу аки-турачы, дружиначы-дыр.

Амгы үдө 2 миллион совет ажал-ишчилер Советтерини депутаттары болуп турар. Тыва АССР-де 2562 кижилер чер-чер Советтеринин, чүс кижилер республиканын Дээди Соведини депутаттары. Чар-чер Советтерини депутаттарында 1790 кижилер херо-жонер. Ол-ла Советтерини депутаттарынын иштинде ажылчыннар болгаш колхозчулар 1450 кижилер болуп турар.

Пролетариаттыг диктатуранынын күрүнени бүгү улустун күрүнезинче шийтче, коммунизм тургузуушкуну калбаа-биле чорудуп турар амгы үдө социалисттик демократияны калбаа-биле хөгжүдүрүшкүнү чүгүлээш СЭКП-нин XII съездинин шийтпиралында болгаш партиянын Программасында онзалып демделген.

«Улустун бүгүдүнү хаара түдүп турар организациязы болгаш улустун чагыс эвинин боттанышкыны болу берген Советтерини ролу коммунисттик тургузуушкуну чоруп турда бедир апар. Боттарынын ажал-чорудулгазына, массаларын калбаа болгаш шийтпиралын хандырып, күрүнө болгаш хей-ниини организациязынын шынарларын болуна дүштүрүшкөн. Советтер улам-на хей-ниини организациязы болуп бар чылар» деп, СЭКП-нин Программасында айтылган.

Ол уланышкыны-биле ажылдавышкан, Тыва автономнуг республиканын Советтери сөөлү үдө боттарынын ажал-чорудулгазын улам идепкейлиткен. Ажал-агы болгаш култура, тургузуушкунун өйү келген чүгүдө айтырларын шийтпиралыгга хоорай, район, суур болгаш кездө Советтерини ролу улам-на бедир. Сөөлү үдө Советтерини сессиялары доктаамал болуп, үндүргөн шийтпиралын күсөдип хандырып талазы-биле организациязы ажылды хоорайнын азы көдөзүн ажал-ишчилеринин орутууга шийтпиралы талазы-биле толарай башынар улам-на көсүкү болуп турар. Сытып-Хем, Шени, Кара-Хөл кездө Советтерини, Бай-Хаак

суур Советтерин болгаш өскө-лаа хей-хей Советтерини ажылды адаа тодаргай тижек болуп турар.

Шени болгаш Кара-Хөл кездө Советтерини ажал-ишчилери суурлар чаагайызыр, чонуну култура-амыдырал хандырылганын экижидер талазы-биле чүгүдө саналдарын көдүрүп келген. Ук Советтерини күсөдип хандырып чоннарын ол саналдарын сессияларга тургузуу, үндүргөн шийтпиралын күсөдип чедип ал келген. Ылангы боттарынын сөзүгө ээ болуп чачыккан Шенинин ажал-ишчилери Улут Октябрын 30 чыл оюнга алар кылдыр кездө суурларын културалын бедир, оларын чаагайызыр, хей-ниини үлөгерлиг чорум-чүрүмү тургузар талазы-биле чарышты эгелээш. Чаагай-жылыга талазы-биле көдүргөн ажылдарын хей кезини шийтпиралын боттарынын күжү-биле кылырын хүлээлгенер.

СЭКП ТК-нын октябрь болгаш ноябрь Пленумнары (1964 ч.) партияны база чуртун амыдыралына, совет демократияны улам ынай хөгжүдүргө чаагай салдарын чедирген. Партия, совет органдарын тургузууна Ленинни организациязын принциптерин, удурулганын Ленинни стилин катат тургусканы оон тодаргай бадыткалы болуп.

Партиянын Төл Комитетинин март болгаш сентябрь Пленумнарынын шийтпиралы совет автономияны хөгжүдүрүшкүнү бүгү системаны болгаш аргаларын шынар талазы-биле чаа, бедир чаагай көдүрүп турар. Ам совет кижилерини күженишкенин Пленумнарын шийтпиралын күсөдип, Ленинни партиянын элчегини XIII съездинде алдар болдурган бүгү улустун чарышын калбарып тургаш, коммунизм тургузуушкунун херөөн боттарынын күш-ажылчы чаа салышкынын киреринче уланган. Ол херекке боттарынын улут-хууун Совет Тывады ажылчы чоннары база киирер.

СЭТА-нын дыннады

«АЙ-8» УЖУДУУШКУНДА

1965 чылдың декабрь үштө «АЙ-8» дээр автоматтыг станцияны салып үндүрерик Совет Эвилелинге боттандырган.

Станциянын кол соругазы — Айга чыккач хондур-улангы системанын элментилерин улам ынай ажыл-чал кылыр болгаш эртег шийткелдерин чорудары бо-дур.

Станциянын дөңлүзү 1,552 килограмм. Ужудуушкунун программасында бүтүрүр, а ол мыкаш Чердем ком-манда дугаар боду ажылдап хөдөлдүр эртегич, теле-

метриканын болгаш өскө-лаа хемчээшкын аппаратура-зын станцияда тургускан.

Хемчээшкыннер сайгарылыгынын баштайгы түмөлдө-рини көргүзүп турарын дугаар алдыр, ук станция са-нал көргөнгө чок траектория-биле чоруп турар. Стан-цияда бугу аппаратура өй-тавында ажылдап чорур.

Ужудуушкуну Чер кырынын хемчө херекселдери хайбарал турар.

Келген бугу информацияны таарыштырылса-сакалга төвү сайгарып, сайырады ажылдап турар.

Чугаалажышкыннар доозулган

ССР-нин Даштык херектер министри А. А. Громыхонун болгаш Великобританияны Даштык херектер министри Майкл Стюарттын аразында чугаала-жышкыннар декабрь үштө Даш-тык херектер министрствозунга үргүлчүдөн.

Ийн талааны согуургал турар айтырларын талазы-биле са-нал-оналдар солчуушкуну ол чу-гааалажышкыннардын үдөзиде доозулган. Чугаалажышкындар-дын түнөөлөрүн дугайын ми-нистрлер дыннадыга дугуржуп алган.

Великобританияны Даштык херектер министри Майкл Стюарт болгаш оу үдө чоруп кижилер декабрь үштө Москвадан Лон-донго чорупка.

(СЭТА).

Эт садар план 84,3 хуу

Республикада мал ажылынын продуктуларын күрүнө садары-нын чыл планынын күсөдип турарын декабрь 1-нин медээзин дугаар хуу-биле көргүзгө миыдыг.

РАЙОННАР	ЭТ	СУТ
Таңды	98,3	117,3
Бай-Тайга	94,3	106,8
Чөөн-Хемчик	91,6	106,3
Улут-Хем	91,5	102,8
Барыш-Хемчик	91,4	109,8
Өвүр	89,3	98,8
Каа-Хем	87,9	102,2
Бий-Хем	87,0	104,3
Тожу	80,8	95,3
Тес-Хем	48,9	84,7
Эрзин	14,5	63,9
Кызыл хоорай Совет	95,1	113,8
Республика нийтизи-биле	84,3	105,1
Эрткен чылдың бо үдөнде турганы	90,9	95,1

Республика күрүнө дук садарынын чыл планын 101,2 хуу күс-сеткенин кыргыч сөөлүгү он хонукта Чөөн-Хемчик райондан болу-нуч планын 0,1 хуу немээниден өскө немелде чок болган. Күрүнө эт садар планынын күсөдип эрткен чылдагымын 8,6 хуу хону-дал турар болза-даа, сөөлүгү он хонукта чүгө 1,0 хуу немешкен.

Үшкү арыглаашкын

«Межегей» совхозтун тараажылары часкы тарылгага ке-регээр үрезин белеткээр ажылды хайнышкынын чорудуп турарлар. Бо ажал совхозтун үшкү салбырында черле эки. Салбырын эргелекчизи эш Беленков, агроном эш Леденев олар шаңга тараа арыглаар ажылды ийн ээлчеглиг кылдыр организациястаан.

Ында үрезинге херектээр тарааны бөдүүн машиналарга ийн удаа арылаш, «триер» дээр нарын машина база ка-тап арылап турар.

Улус судунуң соңгудазына уткуштур

Чон боттарынын кандидаттарын депшидип тур

Совет шийдиге эргени боттандырында ажылчы чон калбаа-биле киржи, улус судтарынын органдары боттарынын төлө-лекчилери чорудуп турар. РСФСР-нин районнар (хоорай-лар) судтарынын улус шийткел-чилерини соңгудазына белет-кек ажылдары бистин республи-када калбарган. Соңгуданын кол үс-чаазы улус шийткелчи-лерини кандидаттарын депшидери болуп.

Кызыл хоорайнын улус суду-нун улус шийткелчилеринге каа-дартар депшидигеин улут пол-итикт көдүрүшкүгө эрткен. Кызыл хоорайнын элчон комби-назын ажылчы, албан-хаакчыла-рынын ийги хуралында эш Л. Ко-пылов сөс алган. Кызыл хоорай-нын улус судунун шийткелчи-нин кандидатына Георгий Пе-трович Пашневти саналдаан.

Эш Пашневти эки билер мен, ийитини, чонуну эрге-ажы дээр билин, күжүн салып чоругу э-не сагыш чогаал, ас сепкилдиг кижиле, Кызыл хоорайнын улус судуну улус шийткелчинин

кандидатына төлөпиг кандидата деп санаар мен—деп, комби-наттын ажылчы эш Е. Сухов. Капыловтун саналын деткирге, санал берген эштер Казирев, Крамаровский болгаш өскө-лаа баа дөткөш.

Эш Г. П. Пашнев 1919 чылда язым тараачын өг-бүлөгө төрүт-түнгөн, СЭКП кезигүүчү, юридик талазы-биле дээди эртемниг, ам Даг дара комбинатында юридик консультант болуп ажылдап турар.

Кызыл хоорайнын улус судунун улус шийткелчинин кандидатына улус судунун улус шийткелчинин кандидатына Иман Коңрат-евич Кураевти депшигек. Санал берген эш Кураевти совет суд

органыга үр чылда ажылдап, ажылчы чоннарын хундуктелиг бузуурдиг ээлеп чоругурун чу-гаалап турганар.

Эш И. К. Кураевти кандида-туралын Тыва АССР-ини Комму-нал ажыл-агый министрствозу-нун коллективини бүгү кижилер-ини хуралы дөткөш, Кызыл хоорайнын улус судунун улус шийткелчинге бадылаарын эш Кураевти дөткөш.

Коммунист күш-ажылдын бу-дуралын республика тилорат-физинин клувун коллективте кезигүүнери шийгирт долдур ол-урупкан. Профсоюз комитетини даргазы эш В. Голубов сенаже үнө берген, коллективни ийги хуралын ажиткан. Хуралды пре-зидиуму соңгудаткан, хун айты-рыны чагыс. Кызыл хоорайнын улус судунун улус шийткелчинин кандидатына улус судунун улус шийткелчинин кандидатына Иман Коңрат-евич Кураевти депшигек. Санал берген эш Кураевти совет суд

Бүдүрүлгенин директору эш

В. Чечков Кызыл хоорайнын улус судунун улус шийткелчинге кандидатка күрүненин айыл чок чоругуну комитетини ажал-дакчы эш Семис Сереевич Мон-гушту депшигек саналдаан. Эш Чечковтун саналын хуралын киржикчилери чагыс үн-биле дөткөш.

Эш С. С. Монгуш Барыш-Хем-чик районун Ажитатка 1933 чыл-да төрүттүнгөн, СЭКП кезигүүчү-ге 1961 чылда кирген, дээди эр-темниг.

Кызыл хоорайнын улус судунун улус шийткелчинге эш Монгуш-тун бадылаарын дилеп, полгитга, фистерин ийги хуралы доктаал хүлээп алган.

Каа-Хемин Бүрөн-Бай-Хаак суурунун клувун соңгукчулар дол-дур олурупкан. Партия райкомунун секретары эш Болотов суд соңгудаларынын дугайында чымчаланарын баштай таныштыр-ган. Оон оон дарын ийги ху-ралдан депшигекчизинг эгелээш.

Колхозчу Михаил Усков бир дугаарында туруп келгөш, улус

судунун шийткелчинге кандидат кылдыр Иван Федорович Пету-ховтун азын адааш, оуу депшидери саналдаан. Артель кезигүүче-ри Саган-оол, Паздерин ол са-налды хүлээп алган дөткөш. Хуралын киржикчилери база-ла чагыс үн-биле бадылаанар.

Даразында хүн кылдыр хурал-дар район төвүгө болуп эртки-лээн. Орта база-ла эш Петуховтун кандидатуразын дөткөш.

Кызыл хоорайнын улус судунун улус шийткелчинге эш Монгуш-тун бадылаарын дилеп, полгитга, фистерин ийги хуралы доктаал хүлээп алган.

Салбырын 38 агитатор хойжу бригадалар төлөргө, Кужур-луг-Мажалык сүт-бараан фарма-зияга чедип, суурну чурттаачы-

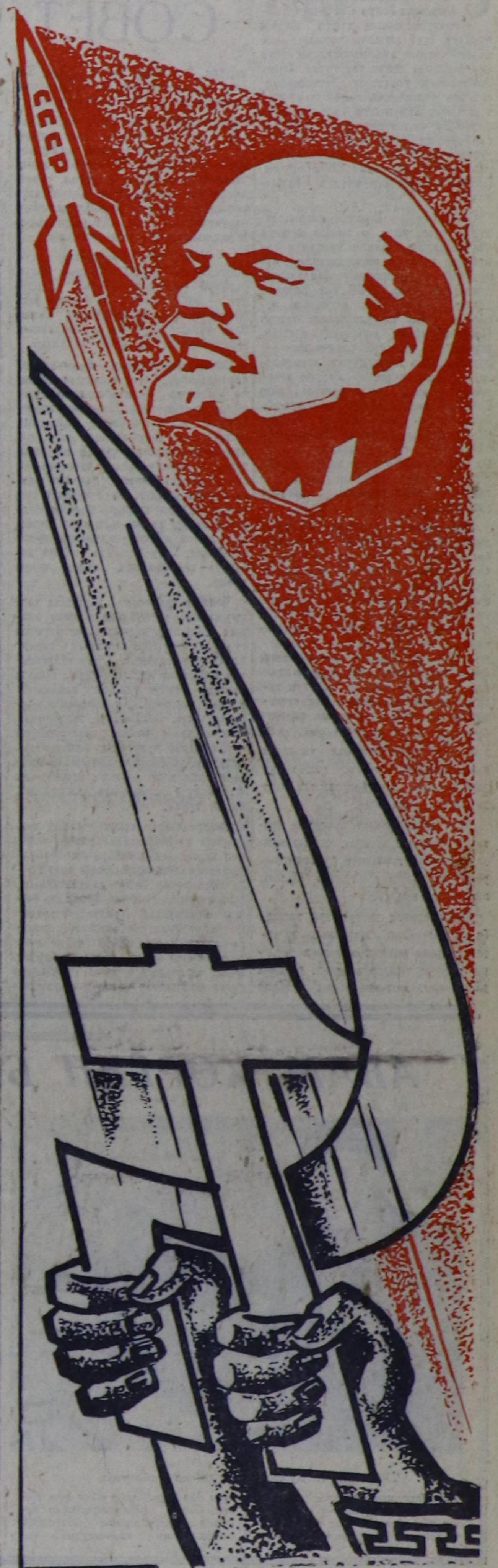
ларнын бажынарына барып, агитация ажылы калбаа-биле чо-рудуп турарлар. Зоотехник Анна Кунга №2 хойжу бригадага док-таамал барып, малчыларга биз-нимес чүдүлгөни тайылбырлап берип турар. Саага Таяк-оол, Монгуш Даяа бээ эки агитатор-лар. Агитаторлар салбырын ра-йонун ачыгыштыр, соңгуду дү-рүмү соңгукчуларга ийн улам таныштырган.

Эрзинин «Чая орук» колхозу-нун колхозчулары районун улус судунун шийткелчинге кандидат кылдыр эш Уксер-оол Чудекович Сааян депшигек. Эрзин суур-нун чурттаачылары ол саналды бир үн-биле дөткөш.

Агитаторлар барып турар

Сүз соңгудаларына белеткел бистин республиканын чер-пер-леринде киди чоруп турар. Ба-рыш-Хемчикте «Шекээр» сов-хозтун Аягыт салбырында ол ажал эки тургустунган. Соңгук-чуларын дол дандызын кылгаш, көсүкү черде аскап.

Салбырын 38 агитатор хойжу бригадалар төлөргө, Кужур-луг-Мажалык сүт-бараан фарма-зияга чедип, суурну чурттаачы-

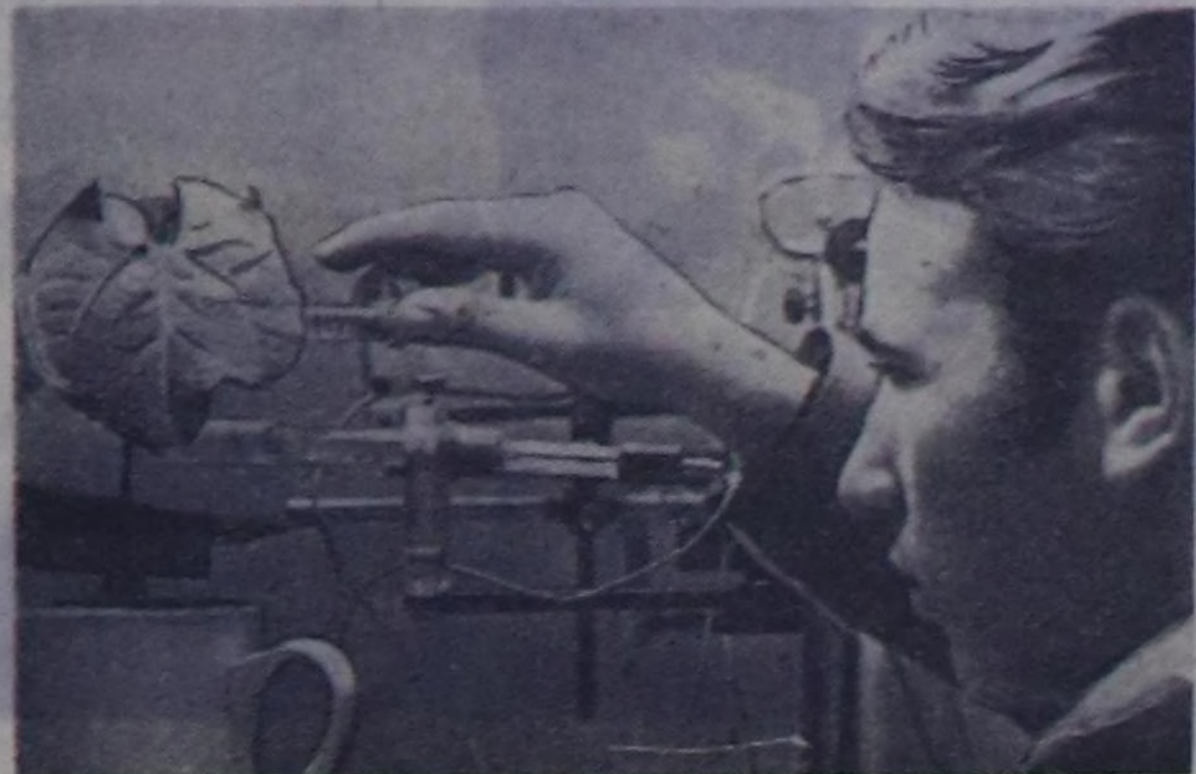

В. Волчеконун тураа чүрү.

Аас-кежик
хоойлузу

Ийиги апын

БИСТИН ТӨРЭЭН ЧУРТУВУСТА

Каракумнарны элхизинеринд тайбын чамлы-
тырышкынар дымчалып турар. Нарын сейсм
аппараттар хэрэгтүнч чайгышкынарны
дымчал, бижип турар. Ол болза чер иштинин
байдактарын разведкитери ээн черлерге шаап
халташкыны чорутуп, кижилерге бараан болу-

Индээ ажыл-агый
академиясы — чус чыл
харлаан.

ЧУРУУТА: III курстун
студентин Михаил То-
машин унуттун био-
потенциалдарын шийчи-
лч турары.

Фото Н. Кулешовтун.
— СЭТА-нын фото-
хрониказы.

Фото А. Ходаковтун.
СЭТА-нын фотохрониказы.

АКЫ-ДУНМА ЧУРТТАРДА

СЛОВАК ЭНЕРГЕТИКТЕРДЕ

ПРАГА. Словакияның эң улау
энергетик объектис — одалга-би-
де ажылдар «Войны» дээр электр-
останция үстүр тогуу берген. 110 муң
киловатт күчүлүг баштайгы турбина
агрегаты ажылгала кырыен. Ий-
лүг күчүлүг ий турбина агрегаты
база өтпөт тургузуп турар. Бора хо-
мүр алыштыр байлак кураагына
унданып, тууду турар чад электр-
останция дүгүн хөгжүп турар. Оң
көзүндө индустрияга энергияны бер-
ген. Европада социалисттик чурттар-
ның «Тайбыч» деп чалгыс аай эне-
ретик системасына каттыгар.

Ваг хемде гидростанциялар-
дың хой чалагы каскадын тургу-
зуп турар. Ол электростанциялар
чыл бүрүлө улус ажыл-агыйна ий
милларда килөөттү-шактан эвээш
эвээш электрэнергияны бер-
ген. Ак-көк
Дунайның гидрокүрүлүшү
улусчу Венгрия-биле кады ажылда-
рынып аажок улау планын ажалдап
кылып турар. Атомнук элээн хой элек-

ГДР-ДЕ ТУДУГ

БЕРЛИН. Бо чылын ГДР-ге тууду
ажылдарын чымчээл 11 милларда
марка болур. Ам чуртта тууду-
жыларын отряды 320 муң кижин болуп
турар. Республикада үстүрүнчү 30
хире эң улау чад туудулары санатты-
лып турар. Оларның аралында —
ийги эвээш улаас ажылгала ки-
ри. Шведте нефть ажылдап кымыр
комбинат, Губенде кымылал волюно-
ну бүдүрүп үндүрүр талазы-биле
бүдүрүлгө, «Лейна-2» дээр химия
комбинаты бар.

Бо чылын ГДР-ниң чурттакчылары
75 муң чад квартираларын алыр.
Оларның туудуна 20 чуртталга-ту-
дук комбинаттары ажылдап турар.

ИНДУСТРИАЛИЗАЦИЯНЫ
ОУРУ-БИЛЕ

ХАНОЙ. Вьетнамның Ажычы чон-
нар партиясының ТК-ының иници-
ативасын эвээш чымаларган чө-
лөү хурал Ханойга болуп өрткен.

1966—67 чылдарда республиканың

чурт үстүрүнчү сорулгаларын
аңаа чугааламын көргөн. Чөвүлө
хуралга чүс чугаалап тура премьер-
министрин ораакчымыс Ле Тхань
Нингиде демделгени болза, дайын
үзү тууражок, партия чуртту ин-
дустриализацияны улаанчышкын
моон соңгаар-даа үргүлчүлүг
деп турар. Дайын байдалында чурт
үстүрүнчү хөгжүдери улау учур-
талык болуп турар дээрин Ле Тхань
Нинг демделгэн.

БОЛГАРИЯДА ЧОННУЧ
ЧИЗЕДИ

СОФИЯ. Болгарияда чоңуң бол-
гаш чуртталга фондусунд бүгүн-
ниң чизе-даңызы чоруп турар. Ол
кампанияны чорудууна 40 муң
ажык кижин кырып турар. Бо болза
улусчу эрге-чагырганың чымалдарын
дүргүзүлгө чорудуп келген үшкү
чизе-деп. Ийги чизени 1966 чылда
чоруткан. Бичаарда муруттун чоңу
7.575.800 кижин болган. Ам чоңуң
самы дыка өскөн. 1962 чылда-да аңаа

Болгарияның өскөс миллион хама-
тызынын төрттүңсизин демделгени
турган.

АКЫ-ДУНМА КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛА

Бот-бодунга Экономиктик дуала-
жылга Чөвүлөдүн химия үстүр-
талызы-биле доктаамал комиссия-
ның хуралы Берлинге болуп өрткен.
Бот-бодунга Экономиктик дуала-
жылга Чөвүлөдүн кижигинерин
чурттарың төлөөлери хуралга ки-
ришкен. КУДР-нун болгаш Куба
Республиканың төлөөлөрлөрү хай-
гааракчылар болуп олурган. Бот-
бодунга Экономиктик дуалажылга
Чөвүлөдүн кижигинерин чурттар-
нын минералдык химиизацияларын
болгаш өске-даа чамдык продукт-
тарын бүдүрүр талазы-биле кады
ажылдажылганын дугайында са-
лааларын чугааламын көргөн. Ко-
миссия 1966 чылда ажал планын ба-
дылаан болгаш өске-даа айтыр-
ларын чугааламын көргөн.

(СЭТА).

Кызыл хоорайнын, оон чок-кавы
суурларының чурттагы чонунга
көб болгаш ажалынгы ажал-бүрү
лөткөдөр аймаа хүнүн-не хойу-би-
ле хергелетип турар. Кызылдың
көб заводтук коллективин чонун
ол хергелетип ажи хандырар дөш
чүткүдүг ажалдап, бо чылын про-
дукция бүдүрүр нити планын ноябрь
14-те 100,1 хуу күсүткен. Соци-
алисттик үстүр бүдүрүлгенин база
бир чүтүлгө хөгжүлгенин бирөөн
— күш-ажылдың бүдүрүлгүлүг 6, 7
хуу бөлөң, планда көрдүнгөн оруд-
га 125 муң рубль турган болза, а
херек кырында күсүткени 148 муң
рубль.

Ол бүтү чедишкннер дугайын
завоттун профивилет организация-
зынын өтөт-сонгудалыг хуралыны
мөстөм каргазы эш Г. Пономарева
илеткелгине чугаалап. Коллектив
кежигинерин бо чылын шынап-ла ба-
гай эвээ ажылдаа, күш-ажылга бе-
дик көргүзүлгенин чеп алган дө-
рин ол хурал демделгэн. Бүдүрүл-
генин шомбоннарына ажалын беде-
леткени Александр Ошпко, мастер
Балиталина Ускова, кондир кылыг-
жылары Валентина Белоусова, ко-
момолту Валентина Давыденко, ко-
чеган Илья Чайкин олар хамааржыр.

Профивилет комитетинин хура-
лы 15 катан эрттирген. Аңаа кол
чугаалашкан айтырлар: күш-
ажылдың сагыла-чүрүмүн, аны-
яктар кижизидилгенин, социали-
стик тарыхта тургузганын, ажалдап
тур чегини ары-чывер байдалы-
ны дугайын болгаш бүдүрүлгө ха-
маарышкан өске-даа чүтүлгө айтыр-
ларын чугааламын көргөн.

Медицина теманыга, делегей бай-
далыны база техникада чад чүтүл-
гө дугайында лекцияларын коллек-
тив кижигинеринге номтуурган ор-
ганизация.

Иңгалда-да күш-ажылдың са-
гыла-чүрүмүн дугайында шын-

КУШ-АЖЫЛЧЫ, ЧАА-ЧАА ЧЕДИШКИННЕР ДЭЭШ

Ажылчылар чыгыш чыгыш
ажылда үмөс, арагалар чоруктар
бар. Оон бир чижан ал кароол.
Ажылчын эш Разинова чыдаган
чокка, ажал шагын үзүп, арагалар
турган.

Ажылчыларнын чыгыш чыгыш
ажылда өрткөн чыгышындал ор-
ганизация өрткөн. Чамдык ажылчы-
нар санаторийге, дыштанылга ба-
жынарына чорал. Иңгалда-да
болпрофивилет чөвүлө курорттарга,
санаторийлерге барып дыштаныр пу-
тева бөориниң саңын дыка кызыр-
ган.

Бригадалар айы-биле чайын
хоорай даштыга селгүстөшкнн-
нерин, агаарлашкынын организа-
ция, каттаарда болгаш мөстүлөрдө
тускай машинаны ажылчыларга
берип турар.

Профивилет кижигин чамдык
ажылда өрткөн ай-шаанда чоруп
келген. Мөстөмнүн казначеи Ма-
рия Ларкина шынап-ла ас сепкил-
дик ажалдап турар.

Коллектив кижигинерин 140, оон
инститет профивилет кижигинерин
113 кижин. Профивилет чад кежи-
гунерин хулаң алып ажал куду де-
неде. Бир эвээ кижин бүрүл-биле
эки ажалдап болза, индиг чорук
турбас, бүтү ажылчылар профивилет
кежигинерин болган турар үжүр-
лүг.

Профивилет комитетинин ажи-
лынын бир кол чептес чүдүл — чо-
гаалыкчыларын болгаш чарыкчы-
ларын ажалын улаурун турары
— деп, Михаил Соболев чугаалап.

Коллективтин уран-чүдү бөдүмү
болуун ажалын ажилткен. Оон
инститет кижигинерин Зинаида
Пашковская, Слава Борисов, Раиса
Белозерова, Нина Девякина олар-
нын хурал оңзалал демделгэн.

Коммунисттик күш-ажыл дөш
кемисежип турар бригадаларын мастер

Е. Е. Золотухина удурткан брига-
да шүтүмчүлө таарышкан. Оон
кежигинерин чангыс демин эвээ
ажылдап, багай шынаарыг про-
дукция үндүрүп турар таарышкылар
бар апарган. Е. Е. Усковага башта-
кан бригада маңа мактикан. Брига-
да кижигинерин продукцияны шы-
наарын ажилткен дөш, бот-боттарын-
га дуалажып, чептестерин үргүлчү
чугаалажып, чедишкнннерин дем-
делген, бөдүлгө коммунисттик күш-
ажыл дөш кемисежип, бүдүрүлгө
бектик көргүзүлгенин чеп ал турар.
Е. Е. Ускова — хоорай Социалист
депутаты, чоңун айбычмын. Чон
оон-биле сүмөжип, дөшкөч дуа-
ламчыны оон ал турар. Коллектив
кежигинерин ол бригадын эки
ажылдыга чоргараларын эргелг.

Механиктер чейин чамдык-чептес
ажылдарын бүдүрүлгенин мураккы
ажылчыны эш Даректоо илереткен.
Сугну болгаш аңаа хойдун каан дү-
тү өй-тап кемчегил кылдыр үлөп бе-
рип турар аппараттар шын эвээ
ажылдап, чамдык машиналарын
үзөп-чаарын сасарлар чепте чурт-
талып турар. Эң-не аңаа чепте —
хлебты вагонеткаларга чүдүрүр чеп-
те вентиляция чөд, хентер соолар
вентиляция база чөд. Бо бүтү чеп-
тестерин дарый чайдалырын завод-
тун кол инженерин эш Голдкован,
механик эш Лежнийлан хурал де-
гелгэн.

Продукцияны шынаарын ажил-
тер, оон асортиментин улаурун
дөш коллектив чамдык кемчегилерин
алган. Булчаклар аймаа бүдүрүр
чаа чепте декабрьда ажалдап кий-
лер.

Коллективтин профивилет кежи-
гунерин болгаш бүтү ажылчыларын
СЭКП-нин XXIII съездинде чад
күш-ажылчын чедишкнннер-биле
ужуражып дөш ажалдап деп бу-
зуралы хурал илереткен.

С. КЫЗЫЛ-ОЛ.

Садып алыкчылар конференциясы

Хову-Ажының садып алыкчылар
конференциясы чокта чад болган.
Аңаа садып алыкчынын 10 ай түн-
гелдин дугайын чугаалашкан.

Бо чылын 10 айларын иштин-
де үстүр болгаш аш-чөм бараан-
наарын садыламын өрткөн чыгы
болдурга 251 муң рубль хой болган.
Ол дөшкө садып алыкчыларын не-
гелдигин өскөтөн көргүзүп турар.
Чонга 26 мөдөлдөдөр, 116 хеп
чурт машиналары, 24 соолукчулар-
нын, 14 планиону сагган. Хентер,
тамык болгаш калың эт-херекел,
индиг аймаа хойу-биле саггыткан.
Хуу-бурун эргежок чүдүлгө бараан-
чылар биле чоңу үзүлгө чад ханды-
рып келген. Орулганын планы 114,4
хуу күсүткенин, алыштырса-
жалы-агый чарыгалары 0,13 хуу
кымырылган.

Өтөтүгү үенин дугузуна 115
тонна ишкер хемчээлгил үстүр
барааннаарын сагган, амы үенин
барыны-биле хандыгынган аш-
чөм магалын ажалдап кырген.

№ 3 магалынын садыкчылары
А. Ф. Крапивина, Е. Г. Ефремовская,
№ 8 аш-чөм магалынын В. М.
Мудытеева болгаш техниктик ажи-
лычтар В. Ковалева, М. Засулина
эки ажалдык. Столованын по-
варлары В. П. Девякина, А. А.
Смирнова, хулаң ажалчыны Лина
Чамбад, склад эргелеткен В. Г.
Сивирин боттарынын ажалын бекик

тускай эртемилдерин хаара тууду,
оларын өрөдир хемчеглерин алып
ажылдар чорутуунай келген. Ате-
истик пропагандалы күштелдире-
биле боттук хемчеглерин партия
хооромунун болгаш «Билит» инсти-
тутунин хоорай организациянын
талашында алары чугула-деп, эш
Кузмин шыгыны шүтүмчүлө.

Идеология ажалынын кол адыр-
лары бирезин уран-чүдүлгө болгаш
литератураны эш эки чогаалдарын
массанын орутууна пропагандала-
мын болур. Ботта чогаалчылар, арти-
стер, чүрүкчүлөр, музыканттар, баш-
кылар кол ролду ойнаар үжүрүлүг
турбоже, ол талазы-биле ажалын
каш-ла саңын кижилер чорудуп ту-
рары хомудангыч.

Дараазында туугуларын база ыла-
кыла кылган турар: малын тарып
бооздырынын пунктту; кон-
трагтыг чөмөр болгаш дус скламы,
хой төрөон соонда, оон чан хураган-
нарын тургузуп тепилткит хой ка-
жазы (оон хемчээлин база чугаала-
жып алыр); бөдүн чөмөр турар,
мал сугтарар чер; электри станция-
зы; хойларын профилактикалар
ванна.

Моон алгаш көргө, хойжу бри-
гадын төвүн тууду-биле шийил-
алыр чер ийи кезектен тургузуп
апар-дыр; чуртталга зоназы болгаш
бүдүрүлгө зоназы. Хойжу бригада
төвүн чепсегилеринге эргежок чү-
дүлгө чүдүлгө бирезин — электри дам-
чылыгынын эң чок шүтүмү-биле
электри хандырылганын тургузары
азы бөдүн индигил электри стан-

бүдүрүлгө болгуду, чонга элти-
гөдөк бараан болуп, оларнын хүн-
дүгелдин чалаал алганар.

Оон-биле кады чептестер ажал-
да, ажалда болгаш магалына-
де 174 муң рубльдин үстүр ба-
раннаары сайгарылга чөд чыгып, ба-
ран саарыгалына шалтыгып
аларган. 3к барааннаарын жарма-
калар садып, райполар-биле хамы-
лажып сайгарып чугула. Кандыг-
да барымдаа чокка 800 рубльдин
аш-чөм үндүр бижэ.

Садып ажалында контролдуң чеп-
тес ажалдап турарын ажалдап, са-
дыгы турган Баранова садып алы-
кчылар аш-чөм аймаа чөдүр де-
нелдигин турганын илереш, ажалын-
ды үндүрткен. Повар Лукьянова
хууларын чөдүр деңизинде 50
хуу чык кылдыр бижырып, үстү
чөдүр кагайи турганы-биле хемчег
алыскан.

Тыванын прохсав баштаар Чер-
ки (даргын эш Осмоловский) Хову-А-
жыны садып кылдынын ажалчыны
кошкак сагып салып, дүргөн саары-
тынар барааннаарын үзүлгелдигин
терип берип келгени чептестерин би-
розон ол. Чагыларын чөдүр үенин-
де күсүтпей, транспорт-биле багый
хандырып келген. Хергелеткен
конференцияныга чалаарга эш Ос-
моловский келбөн болгаш төлө-
бөдү чоруткан.

О. КОРОДА.

Ол ышкы санитар-чырымышкын
база аны-бүрү аарыларга удуу те-
малары билгелерин непередип ту-
рары кошкак.

Хоорайда эртем-билдигер непере-
дип, пропагандалар талазы-биле чеп-
тес ажалдын бир түнели болза,
мынчага чөдүр улусчу университет
ажылдап элгелгени, оон баш бурун-
гаар организастар хемчеглерин бо-
ламчылык кылбаанында болур.

Устуде алыгынган чептестерин
эллп ал болурун аргалары, күш-
тер хоорайнын «Билит» инсти-
тутунин организацияныла барын конфе-
ренция чугулап айткан.

Т. ХЕРТЕК.

Байдал дүвүрөнчиг

Тес-Хем районун «Чолураа»
колхозунун мал ажылында чүгө
ийи устакот кыштагалыкын шө-
рү белекелдигин кирген. Аңаа № 2
хойчу бригада болгаш Хараал-
Тейник сут-баран фермасы ха-
мааржыр.

Колхозтун оон өскө черлеринде
байдал дүвүрөнчигин болуп ар-
тышкан. Чан хураганнар дорукту-
рунгарга ичеп тулар 7 камаа
кылдымизан, ам бир 9 камаалар-
нын пенкалары, соңгалары чок.
Малчылар дурттар 11 бажынаар
ам-да бөтөн эвээ, 10 амыг олар
чыгылгатынган. Мал сугтарар
насуут 12-кудуктун чүгө үжү
ажылдап болур.

Мал чөмүлүн белекелгич чептес
организастаанында чамдык бри-
гадада бир баш кыш камаа кыш
дугузуна чүгө 23 кг ситен оңа-
жып турар. Ыдыг турбоже, кол-
хоз баштаар черини шийилтерип
хемчег алабын-биле. Ужаргыч
Хем колхозунга хой коктарына
малга төтөгөдөк болгаш чам-
дымын оорлаткан. Ам ышкы
үзөрин арылашыкында үнгөн
2 тонна амыг тараз богун өскээр
саткан.

Колхоз деңизкээринде бүтү
оларларын харын хат өртүктөп
каапкан. Ынчангаш оларларын
камын болгаш шын ажалдарын
чугула. Чер санай каапкан аш
далыйларын болуп септээр,
аштын болгаш тракторун чад
далыйларын кылдыр, хар эжер
өскө-даа херекселерин белекээр
негеттенип турар.

Чер казып өттүтар малларын
дамын тастаар чорук, ынамыла
тыттып калып болгай. Аңаа чар
эмгерин шарымы чүдүлгө бол-
ган өскө-даа херекселерин, ол
ышкы чаш малдын аны-бүрү
арыларынга удуу эмирин, ап-
течкаларын белекелгич алыр эрге-
жок чугула. Бо чүдүлгө болгаш
оон аңгыла минералдык чөмөр,
микрорементилер колхозта ам-
даа чок.

Ам ай хире болгаш хой оол-
дашкыны элгээр болгай. Амды-
гаштан сакмашкынктерин белек-
тер, чад кижилер-биле семинары
чорудар, оларын тус-тус кола-
нарга хуваар, оларнын чурттар
оран-саванын белекээр чөкөк.

И. КОМБУ.

ПАТРИОТТАРЫНЫ ЧЕДИШКИННЕРИ

ХАНОЙ. СЭТА-нын корреспондент-
тин Е. Мобелевич дамчыдып тура-
ры болза:

Мурнуу Вьетнама чаашкын чок,
куртаг сезонун эгелгени америк дай-
ныштарынын кордашкынаарыга
чөртүрүп бөтү фронтудага Хоста-
лда армияныын улут тайгелде-
ри-биле демделгенин. Сөөлү ийи
айларын дугузуна мурнуу-вьетнам
патриоттарын чеп алган чедиш-
кннери чокта чад Хосталга армия-
ныын Политиктик эргелдигин ор-
ганизастаны парламент конференция-
зынын кол темасы болган. Даштык
журналистер болгаш сайгон эрге-
чагырталарын контролдап турар
хоорайлардан келген корреспондент-
тер ол парламент конференция-
зынга олурган.

Парламент конференциянын дугайында
дыналыгында «Хосталга»
агентилдин айтп турары болза,
өскөбөр болгаш ноябрьда тулчуу-
куннар чоруп турда, америк-сайгон
шериглерин дигит күш талазы-биле
чидиргилери бо чылын өрткөн
төс айларын дугузуна нити
чидиргилерин дөртүн үш келди
болган. Октябрьда Хосталганын на-
ционал фронтунун чепсегит күш-
тери дайынынын чеди батальонун
чыгды шапкан. Ноябрь төптүгүлө
дайынынын чыгды шалтыгын бат-
альоннаарын саны 19-да чөдүр
көвүдөн. Патриоттарга удуу ту-
тушкуннарга америк шериглерин
шүүт кыржип эгелгөн үенинде дай-
ынынын чидиргилерин көвүдөни-
нин фактызы кайтамкы. Чүгө но-
ябрьда бөзүн патриоттар америк ше-

риглерин дөрт чала болгаш дөрт
бронетанк батальоннаарын чыгды
шапкан.

Америк-сайгон шериглерин тех-
ника талазы-биле чидиргилери база-
ла улут. Сөөлү ийи айларын дугу-
зуна патриоттар 120 амыг тай-
кылары болгаш бронетанкнаарын
чыкаалдан үндүргөн, ол болза бүтү
1964 чылда дайынынын техника та-
лазы-биле чидиргилеринде дыла

Отөтүгү үенин дугузуна хоорай-
нын «Билит» нитилелин баштаар
чери ажалы чоннаарын орутууна
эргем билгелерин непередип талазы-
биле чамдык эки чүдүлгө кылган.
Иңгалда кижигинерин саны 550
кижиг тургалымын 820 чөдүр өскөн.
Ол нитилелин эге организацияларын
31 тургалымын 61 чөдүр өскөтөн ол
дузалаан. Эге организация болгаш
оон кижигинерин саны көвүдөн
болганда, лекция пропагандаларын
ажылда чамдык чедишкнннерин
ажыл-херектер кылдыганы чуга-
амак. Хоорайнын лекторлары бо чы-
лын эрткен айларында лекция ном-
чурунун планын 100,8 хуу күсүлгөн.
Ажычы чоннаарын орутууна аны-
бүрү темаларга 47 кижилер, ужура-
гылалар, конференциялар, айтыр
болгаш харым кезжэлери болгаш өс-

ажыл турар дөни ол. Америк шериг-
аар базаларында дим халташ-
кынаарын түнелдиге патриоттар
дайынынын 300 хире самолёттарын
чөк кылган болгаш берттирген.

Мурнуу Вьетнама америкнаарын
чидиргилери аажок көвүдөн.
8.700 америк солдаттар өрткөн
болгаш багылгатырлар деп, Хоста-
лда армияныын Политиктик эргелди-
нин төлөөлөктөн дынашкан.

Амыг үенин эң сайыраңгай чөд-
ө-биле чепсегелден америк шериг
Хосталганын национал фронтунун
чепсегит күштеринге мораль талазы-
биле чептөйп турар деп чөвөн
ийи айларын дугузуна Мурнуу
Вьетнама тулчуушкуннаарын чоруду-
ламын көргүсөк дээрин Политик-
тик эргелдиги төлөөлөктөн демде-
лгэн.

Амыг үенин эң сайыраңгай чөд-
ө-биле чепсегелден америк шериг
Хосталганын национал фронтунун
чепсегит күштеринге мораль талазы-
биле чептөйп турар деп чөвөн
ийи айларын дугузуна Мурнуу
Вьетнама тулчуушкуннаарын чоруду-
ламын көргүсөк дээрин Политик-
тик эргелдиги төлөөлөктөн демде-
лгэн.

СЭКП ТК-нын сентябрь Плену-
мун шийилдерин пропагандалар,
оон кижин бүрүлгө тайылбырлап
непередип ажалдар кошкак чоруп
турарын конференцияга демделгэн.
Пленум эрткенден бээр ийи ай чөд-
ө-даа, ол талазы-биле тускай
лекция хоорайнын байдалына таар-
ыштыр ажалдап кылдымизан
«Билит» нитилелде организациянын
байдал ажалын херчелеп турар.

